

Determinanty vplývajúce na zamestnanosť po odchode z náhradnej inštitucionálnej starostlivosti detských domovov

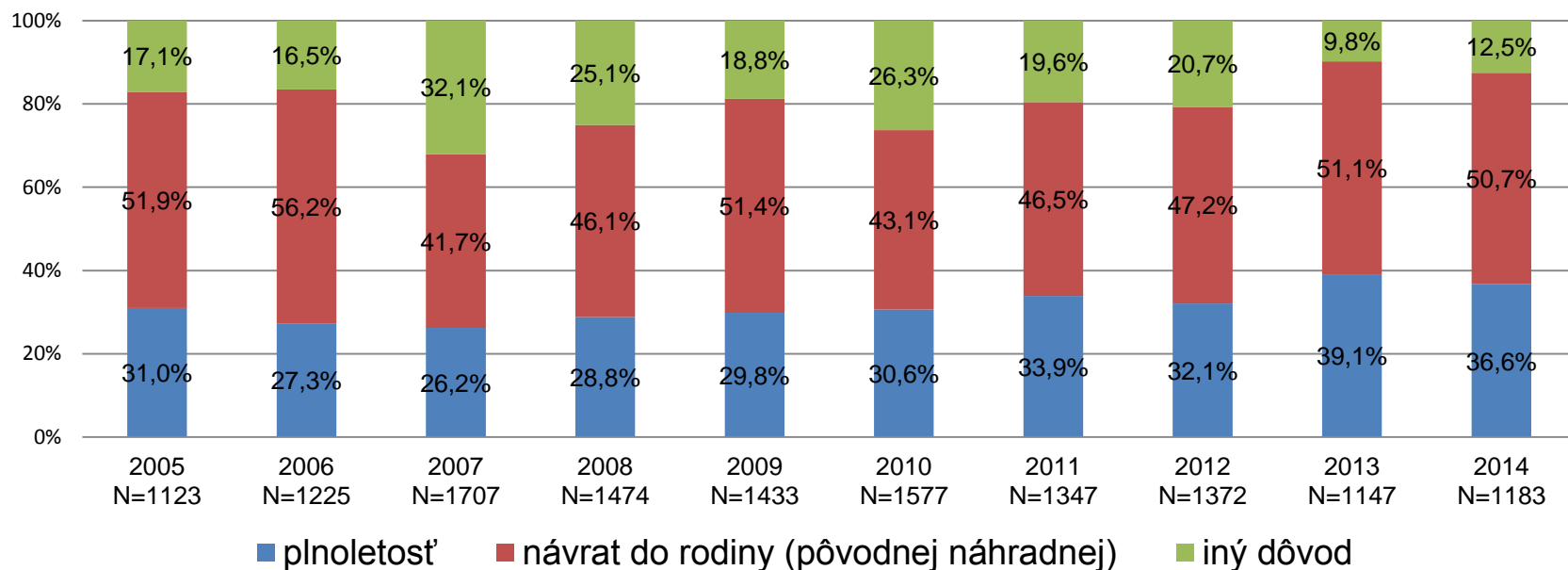
vybrané výskumné zistenia

Milan Fico, IVPR

PREČO JE DOLEŽITÉ POZNAŤ FAKTORY VPLÝVAJÚCE NA ZAMESTNANOSŤ? 1/

Graf č. 1: ukončovanie starostlivosti v detských domovoch podľa stratégií odchodu

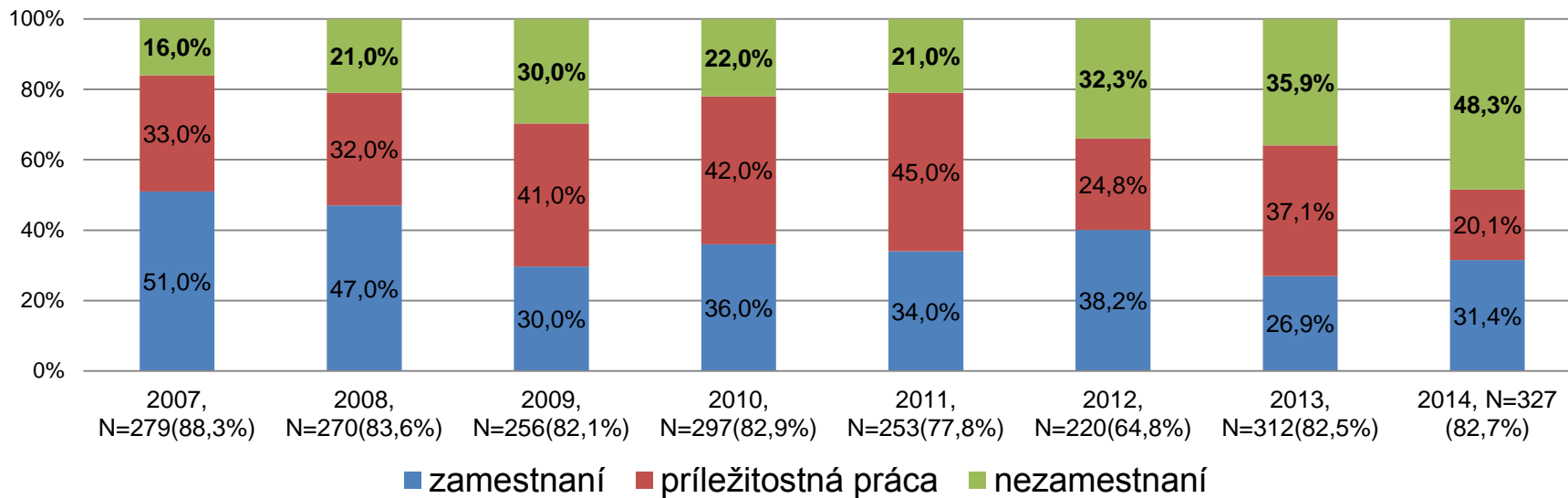

Zdroj: prepočty ročných výkazov o poskytovaní starostlivosti a výchovy deťom v detskom domove pre maloletých bez sprievodu pre roky 2007 – 2014 z Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR)

PREČO JE DOLEŽITÉ POZNAŤ FAKTORY VPLÝVAJÚCE NA ZAMESTNANOSŤ? 2/

Graf.č.2: vývoj pracovného uplatnenia mladých dospelých a fyzických osôb v prvom roku po odchode z detských domovov (mladí dospelí s kontaktom na detský domov)

Poznámka: percento pod rokmi = podiel úspešného kontaktu zo všetkých mladých dospelých, ktorí boli kontaktovaní

Zdroj: prepočty ročných výkazov o poskytovaní starostlivosti a výchovy deťom v detskom domove pre maloletých bez sprievodu pre roky 2007 – 2014 z Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR)

PREČO JE DOLEŽITÉ POZNAŤ FAKTORY VPLÝVAJÚCE NA ZAMESTNANOSŤ? 2/

porovnania s ostatnou detskou populáciou:

Deti z detských domovov **majú odlišné životné trajektórie, sťažený životný štart** - okamžité hľadanie bývania, zamestnania v prostredí s odlišne nastavenými pravidlami, na ktoré boli z detských domovov zvyknuté.

Osamostatňovaniu detí z rodín v ostatnej populácii predchádza postupnosť krokov vytvárajúcich priestor pre životnú perspektívu. U detí z detských domovov je tomu naopak – odchod je nárazový, konfrontácia s viacerými životnými zmenami naraz, nie je možnosť návratu späť. Deti z bežných rodín sa majú kam vrátiť, z detských domovov nie.

Nájdienie si zamestnania je rozhodujúce pri životnej perspektíve. Spolu s bývaním ide o dva základné predpoklady životnej stability.

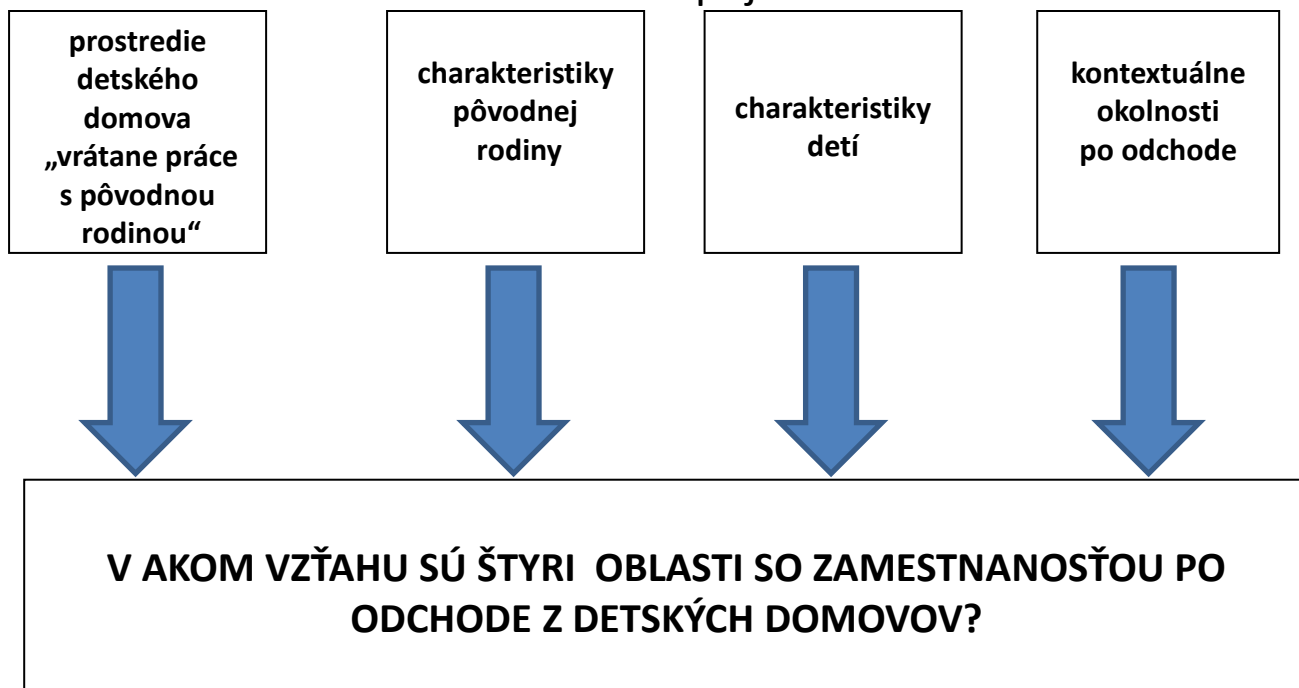
VÝSKUMNÝ ZÁMER 1/ 6

východiská výberu determinantov:

Rôzni autori pri analýze prechodu do samostatného života zdôrazňujú dôležitosť rozličných okolností. V snahe čo najpresnejšie pomenovať komplexnosť výskumného zámeru bol tento rozdelený do štyroch oblastí.

hlavný predpoklad :

Na stave zamestnanosti sa prejavujú nielen negatívne dôsledky inštitucionálneho rámca, ale aj predchádzajúce rodinne skúsenosti, charakteristiky detí a prostredia, do ktorého mladý človek vstupuje.

VÝSKUMNÝ ZÁMER 2/6

dôvody výberu a definovanie determinantov -prostredie detských domovov -

Detský domov je na jednej strane poslednou poistkou (keď ostatné riešenia zlyhali), rovnako ako bariérou – keď sa stáva prekážkou z hľadiska úspešného osamostatňovania a nachádzania si práce.

Aké okolnosti otvárajú priestor na lepšiu zamestnanosť? Aké situácie tieto cesty naopak zatvárajú a spôsobujú prepád do stavu bezdomovectva, dlhodobej nezamestnanosti?

(...teórie detskej deprivácie, transformácia a deinštitucionalizácia detských domovov...)

6. ukazovateľov:

- *vek príchodu dieťaťa do detského domova*
 - *dĺžka pobytu v detskom domove*
 - *charakter opustenia detského domova*
- *zabezpečenie bývania zo strany detského domova*
 - *výška dosiahnutého vzdelania*
 - *právny status detského domova*

VÝSKUMNÝ ZÁMER 3/6

dôvody výberu a definovanie determinantov

-prostredie detských domovov - práca s pôvodnou rodinou

Kontakty s pôvodnou rodinou a sanácia rodinného prostredia - jedno z východísk transformácie a deinštitucionalizácie ústavného prostredia. Posilnenie role práce s rodinou je dôležité pri „vyprázdňovaní“ detských domovov smerom do budúcnosti. Úloha rodiny je pri uplatnení sa na trhu práce stále nejednoznačná.

(... teórie zdôrazňujúce úlohu pôvodnej a náhradnej rodiny, transformácia a deinštitucionalizácia detských domovov...)

6. ukazovateľov:

- *priebeh sanácie rodinného prostredia*
 - *skúsenosť s rodinným prostredím*
- *počet prijatí do rodinného prostredia počas pobytu v detskom domove*
 - *dĺžka pobytu v rodinnom prostredí*
- *vek dieťaťa pri prvom prijatí do rodinného prostredia*
 - *prijatie po sanácií (pôvodná vs. širšia rodina)*

VÝSKUMNÝ ZÁMER 4/6 dôvody výberu a definovanie determinantov -charakteristiky pôvodných rodín-

pôvodné rodiny - nefunkčnosť rodinných noriem, výskyt situácií zanedbávania, dlhodobá nezamestnanosť, zlá alebo veľmi zlá ekonomická situácia, základné vzdelanie jedného alebo oboch rodičov, nízky sociálny a kultúrny kapitál rodín i detí, umiestnených v detských domovoch.

5. ukazovateľov:

- *dôvody vyňatia z rodinného prostredia*
 - *počet detí v pôvodnej rodine*
 - *rodinný stav*
- *najvyššie ukončené vzdelanie matky*
- *ekonomická situácia pôvodnej rodiny*

VÝSKUMNÝ ZÁMER 5/6

dôvody výberu a definovanie determinantov - charakteristiky detí -

charakteristiky detí - veľké podiely detí v detských domovoch sú vnímané ako rómske, veľké podiely detí navštevujú v detských domovoch špeciálne školy, majú stanovené formálne diagnózy, bez pracovnej skúsenosti počas pobytu v detskom domove.

6. ukazovateľov:

- *pohlavie*
- *najvyššie dosiahnuté vzdelanie*
- *záznam o konflikte so zákonom*
- *formálna diagnóza*
- *etnicita vyhodnotená ako rómska*
- *pracovná skúsenosť pred odchodom z detského domova*

VÝSKUMNÝ ZÁMER 6/6

dôvody výberu a definovanie determinantov - kontextuálne okolnosti prechodu-

charakter prostredia, do ktorého mladí ľudia po odchode vstupujú, môže byť rovnako dôležité ako predchádzajúce oblasti a pri hľadaní zamestnania môže zohrávať kľúčovú rolu.

(...dôležitosť postupného prechodu, príprava na osamostatnenie, IPROD...)

5. ukazovateľov:

- *rodinné správanie po odchode*
 - *existencia vlastných detí*
 - *forma prvého bývania*
- *miera evidovanej nezamestnanosti*
- *dĺžka doby po odchode z detského domova*

VZORKA, DÁTA:

269 mladých ľudí, ktorí priebehu rokov 2002-2012 opustili náhradnú inštitucionálnu starostlivosť v čase plnoletosti alebo v neskoršom veku.

rok odchodu	veľkosť vzorky		počet mladých ľudí, ktorí sa osamostatnili z dôvodu plnoletosti v priebehu daného roka (bez mladých dospelých ktorí ostali po osamostatnení v DD) (základný súbor)	podiel vzorka/základný súbor
	frekvencia	percento		
2012	33	13,0%	284	11,6%
2011	110	43,5%	298	36,0%
2010	92	36,5%	332	27,0%
2009	11	4,3%	246	4,4%
2008	4	1,5%	258	1,5%
2007	2	0,8%	290	0,3%
2002	1	0,4%	n/a	n/a
spolu	253	100%	-	-

Zdroj: IVPR

VÝSKUMNÉ OTÁZKY:

- Existujú v štyroch vybraných oblastiach špecifické okolnosti, ktoré neskoršiu zamestnanosť ovplyvňujú?
- Ktorá zo štyroch oblastí bude vysvetľovať najväčší rozptyl zamestnanosti ?
- Ktoré z vybraných ukazovateľov budú s neskoršou zamestnanosťou asociovať, najviac a prečo?

VÝSLEDKY 1/6: povaha pracovného uplatnenia

FORMA PRVEJ PRÁCE ZABEZPEČENEJ V ČASE ODCHODU N=97		počet	percento
1.	gastronómia - kuchár, čašník, pekár, cukrár	25	25,8%
2.	stavebné práce - robotník, murár, maliar, výmena plastových okien	20	20,6%
3.	výrobná sféra - práca v automobilke, výroba televízorov, kľučiek, solárnych panelov, operátor výroby, krajčírské práce, výroba kovov, stolárske práce	20	20,6%
4.	služby - spravovanie chaty, upratovač/ka, stávková kancelária, potraviny, predavač, nechťový dizajn	13	13,4%
5.	iné - pomocné práce všeobecne, práce s elektrikou, duševná práca	10	10,3%
6.	sociálna sféra, školstvo - opatrovatel'stvo, ošetrovatel'stvo, asistent učiteľa, asistent sociálneho pracovníka, asistent vychovávateľa	9	9,3%
SPOLU		97	100%

PRVÁ PRÁCA NÁJDENÁ PO URČITOM ČASE N=67		počet	percento
1.	stavebné práce - robotník, murár, maliar	23	34,3%
2.	služby - sanitárske práce v nemocnici, chyžná, predavač, upratovačka, šofér, upratovanie vozňových vlakov, pokladník, kaderníčka,	13	19,4%
3.	výrobná sféra - televízory, výrobný pracovník, práca s drevom, výroba zámkov, operátor výroby, výroba káblových zväzkov, práca s drevom na pile, skladník, stolár	10	14,9%
4.	iné - sex biznis, pomocné práce, kreslič	10	14,9%
5.	gastronómia - pomocné práce v kuchyni, školskej jedálni, čašník, pekár, príprava jedál	8	11,9%
6.	sociálna sféra, školstvo - vychovávateľka, učiteľka v ZUŠ, učiteľka v materskej škole, opatrovatel', administratívny pracovník	3	4,5%
SPOLU		67	100%

Zdroj: IVPR

VÝSLEDKY: 2/6 kontextuálne okolnosti pri prechode do samostatného života

MODEL		B	(SE)	95 % interval spoľahlivosti			Cox & Snell	Nagelkerke	-2log-likelihood
				MIN.	EXP (B)	MAX.			
1.	1.	1,534**	0,533	1,632	4,637	13,174	0,127	0,171	103,304
	2.	-1,541**	0,642	0,061	0,214	0,753			
2.	1.	1,924*	0,701	1,732	6,848	27,076	0,334	0,448	80,580
	2.	-2,215*	0,801	0,023	0,109	0,525			
	3.	3,398**	0,914	4,986	29,898	179,267			
3.	1.	1,769*	0,715	1,445	5,865	23,979	0,348	0,467	78,794
	2.	-2,157**	0,812	0,024	0,116	0,568			
	3.	3,426***	0,916	5,106	30,750	185,207			
	4.	-0,084	0,064	0,812	0,920	1,042			
4.	1.	1,821*	0,758	1,399	6,178	27,285	0,433	0,582	67,018
	2.	-2,670**	0,910	0,014	0,069	0,412			
	3.	3,553***	0,969	5,221	34,911	233,448			
	4.	-0,078	0,070	0,807	0,925	1,061			
	5.	0,098*	0,034	1,031	1,103	1,118			

Poznámky: * p<0,05 ** p<0,01 ***p<0,001 referenčná kategória binárnych premenných: (0)

1. **KCHPO1 = založenie si rodiny po odchode z DD**
kategorická binárna premenná (0-nie/1-áno)
2. **KCHPO2 = vlastné deti po odchode z DD**
kategorická binárna premenná (0-nie/1-áno)
3. **KCHPO3 = forma prvého bývania**
kategorická binárna premenná (0-v rodine/1-mimo rodiny)
4. **KCHPO4 = priemerná miera evidovanej nezamestnanosti v kraji**
intervalová premenná (min.5%-max.22%)
5. **KCHPO5 = dĺžka doby po odchode z DD**
intervalová premenná (min.1mesiac-max. 60mesiacov)

VÝSLEDKY: 3/6 charakteristiky detí

MODEL		B	(SE)	95 % interval spoľahlivosti			Cox & Snell	Nagelkerke	-2log-likelihood
				MIN.	EXP (B)	MAX.			
1.	1.	0,165	0,471	0,469	1,179	2,966	0,169	0,227	108,362
	2.	2,046***	0,555	2,606	7,737	22,970			
2.	1.	0,286	0,482	0,517	1,331	3,426	0,195	0,262	105,453
	2.	2,121***	0,573	2,712	8,343	25,667			
	3.	1,389	0,852	0,756	4,010	21,284			
3.	1.	0,402	0,506	0,555	1,495	4,027	0,201	0,271	104,721
	2.	2,162***	0,582	2,778	8,690	27,182			
	3.	1,383	0,849	0,775	3,988	21,059			
	4.	0,550	0,649	0,482	1,732	6,183			
4.	1.	0,523	0,527	0,600	1,687	5,869	0,251	0,337	98,855
	2.	1,770***	0,610	1,777	5,869	4,740			
	3.	1,318	0,911	0,627	3,737	19,388			
	4.	1,285	0,738	0,851	3,614	22,293			
	5.	1,353***	0,574	1,256	3,869	15,355			
5.	1.	0,192	0,571	0,396	1,211	3,707	0,359	0,481	85,782
	2.	1,691**	0,659	1,493	5,428	19,732			
	3.	1,420	1,018	0,562	4,136	30,410			
	4.	1,265	0,815	0,718	3,543	17,489			
	5.	1,083	0,633	0,854	2,954	10,216			
	6.	-2,592**	0,838	0,014	0,075	0,387			

Poznámky: **p<0,01, ***p<0,001 referenčná kategória binárnych premenných: (1)

1. **CHD1 = pohlavie**
kategorická binárna premenná (0 -žena 1 - muž)
2. **CHD2 = najvyššie dosiahnuté vzdelanie dieťaťa**
kategorická binárna premenná (0- vyššie vzdelanie 1- základná špeciálna škola)
3. **CHD3 = záznam o konflikte so zákonom**
kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)
4. **CHD4 = formálna diagnóza**
kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)
5. **CHD5= národnosť vnímaná ako rómska**
kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)
6. **CHD6 = skúsenosť s pracovným uplatnením pred odchodom**
kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)

VÝSLEDKY: 4/6 vplyv ukazovateľov z prostredia detského domova

MODEL	B	(SE)	95 % interval spoľahlivosti			Cox & Snell	Nagelkerke	-2log-likelihood	
			MIN.	EXP (B)	MAX.				
1.	1.	0,235*	0,111	1,019	1,265	1,571	0,064	0,086	169,274
	2.	0,266**	0,106	1,059	1,304	1,607			
2.	1.	0,082	0,086	0,917	1,085	1,284	0,169	0,230	153,321
	2.	0,101	0,080	0,946	1,106	1,295			
	3.	1,774***	0,448	2,451	5,895	14,175			
3.	1.	0,082	0,086	0,917	1,086	1,285	0,170	0,230	153,249
	2.	0,101	0,080	0,945	1,106	1,295			
	3.	1,776***	0,448	2,455	5,908	14,222			
	4.	-1,71	0,632	0,244	0,843	2,907			
4.	1.	0,040	0,083	0,884	1,041	1,224	0,210	0,284	146,676
	2.	0,055	0,079	0,906	1,057	1,233			
	3.	1,669***	0,448	2,206	5,306	12,759			
	4.	-0,024	0,653	0,272	0,976	3,507			
	5.	1,195*	0,484	1,279	3,305	8,538			
5.	1.	0,041	0,083	0,885	1,041	1,226	0,210	0,285	146,597
	2.	0,056	0,079	0,906	1,057	1,233			
	3.	1,647***	0,454	2,133	5,192	12,636			
	4.	-0,009	0,653	0,275	0,991	3,565			
	5.	1,179**	0,488	1,250	3,251	8,453			
	6.	-0,236	0,857	0,147	0,790	4,234			

Poznámky: * p<0,05 ** p<0,01 ***p<0,001, referenčná kategória binárnych premenných: (1)

1. **PDD1= vek dieťa v čase umiestnenia v detskom domove** (ďalej „DD“) intervalová premenná (min.0 rokov-max.18rokov)
2. **PDD2= dĺžka pobytu v DD** intervalová premenná (min.0 rokov- max.26 rokov)
3. **PDD3 = opustenie DD v čase plnoletosti** kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)
4. **PDD4 = zabezpečenie bývania v čase odchodu** kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)
5. **PDD5 = návšteva špeciálnej školy** kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)
6. **PDD6 = štátny/neštátny DD** kategorická binárna premenná (0-nie 1-áno)

VÝSLEDKY: 5/6 vplyv ukazovateľov z prostredia pôvodnej rodiny

MODEL	B	(SE)	95 % interval spoľahlivosti			Cox & Snell	Nagelkerke	-2log-likelihood	
			MIN.	EXP (B)	MAX.				
1.	1.	-1,236	0,903	0,050	0,290	1,704	0,018	0,024	150,900
	2.	0,029	0,079	0,881	1,030	1,203			
2.	1.	-1,143	0,911	0,053	0,319	1,900	0,064	0,087	145,380
	2.	0,027	0,079	0,879	1,027	1,200			
	3.	-0,307	0,394	0,340	0,736	1,592			
3.	1.	-1,179	0,929	0,050	0,308	1,901	0,066	0,089	145,168
	2.	0,061	0,082	0,905	1,063	1,249			
	3.	-0,291	0,402	0,340	0,748	1,645			
	4.	1,104*	0,526	1,076	3,017	8,462			
4.	1.	-1,122	0,939	0,052	0,326	2,051	0,066	0,089	145,168
	2.	0,058	0,083	0,901	1,059	1,245			
	3.	-0,271	0,405	0,345	0,763	1,686			
	4.	1,160*	0,542	1,102	3,189	9,232			
	5.	0,224	0,486	0,483	1,251	3,240			

Poznámky: * $p < 0,05$, referenčná kategória binárnych premenných: (0)

1. **CHPR1 = dôvody vyňatia na strane rodiča/dieťaťa**
kategorická binárna premenná (0 – dôvody na strane rodiča 1 – dôvody na strane dieťaťa)
2. **CHPR 2= počet detí v pôvodnej rodine**
intervalová premenná (1-15 detí)
3. **CHPR 3 = rodinný stav v čase vyňatia**
kategorická binárna premenná (0-nerozvedená rodina 1-rozvedená rodina)
4. **CHPR 4 = najvyššie ukončené vzdelanie matky**
kategorická binárna premenná (0- základná škola 1 - vyššie vzdelanie ako základná škola)
5. **CHPR 5= ekonomická situácia pôvodnej rodiny**
kategorická binárna premenná (0-dobrá alebo veľmi dobrá 1-zlá alebo veľmi zlá)

VÝSLEDKY: 6/6 práca s pôvodnou rodinou

PRÁCA S RODINOU POČAS POBYTU V DETSKOM DOMOVE A ZAMESTNANOSŤ		BISERIAL R/ PEARSON R	PHI/ CRAMERS V
PRSR1 = sanácia rodinného prostredia	r	-	0.012
	sig	-	p. >0.05
	N	-	193
PRSR2 = skúsenosť s(pôvodným, náhradným) prostredím	r	-	0.051
	sig	-	p. >0.05
	N	-	221
PRSR3 = počet prijatí do rodinného prostredia	r	0.138	-
	sig	p. >0.05	-
	N	60	-
PRSR4 = pobyt v rodine (v mesiacoch)	r	0.033	-
	sig	p >0.05	-
	N	58	-
PRSR5 = vek dieťaťa pri prvom prijatí do rodiny	r	-0.122	0.430
	sig	p. >0.05	p. >0.05
	N	63	63
PRSR6 = prijatie po sanácií (pôvodná vs. širšia rodina)	r	-	0.514*
	sig	-	p. < 0.05
	N	-	46

* p<0,05

HLAVNÉ ZÁVERY: 1/6

Najlepšou prevenciou pred pracovným zlyhávaním detí, odchádzajúcich z detských domovov do samostatného života, je nedovoliť, aby boli do nich umiestnené.

Mladí ľudia so skúsenosťou s rezidenčnou starostlivosťou nie sú automaticky determinovaný na životné cesty neúspechu, sociálneho vylúčenia alebo zlyhania na trhu práce, aj keď je tu vysoké riziko, že sa tak po odchode stane.

HLAVNÉ ZÁVERY, INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV: 2/6

Neexistuje jeden faktor, ktorý by bol zodpovedný za stav zamestnanosti . Mieru uplatnenia na pracovnom trhu možno predikovať na základe prítomnosti viacerých ukazovateľov vo všetkých štyroch oblastiach. Tieto s neskoršou zamestnanosťou asociujú v rôznej výške a sú vo vzťahu k nájdeniu si zamestnania rôzne dôležité.

Potvrďuje sa téza, že úspešnosť na trhu práce je spojená so vzájomne prepojenými a na seba nadväzujúcimi okolnosťami. Ak je komplex týchto okolností a charakteristík prítomný, potom sa zvyšuje pravdepodobnosť úspešnosti pracovného uplatnenia.

HLAVNÉ ZÁVERY: 3/6

forma prvého zabezpečeného bývania mimo pôvodnej rodiny

späť do pôvodných rodín sa vracajú najmä mladí ľudia, disponujúci komplexom znevýhodňujúcich charakteristík, sťažujúcich nájsť si prácu (nárazový odchod, pôvodná rodina ako prvé útočisko, najmä ak disponuje vyšším socioekonomickým statusom). Táto skupina si môže dovoliť byť vo väčšej miere nezamestnaná.

nie sú sociálne a kultúrne siete, rodiny sa nachádzajú najmä na spodných priečkach stratifikačného rebríčka. Rodina tu neslúži ako výťah k lepšiemu socioekonomickému statusu dieťaťa.

Čím väčší počet dôvodov vyňatia z rodinného prostredia, tým menej pravdepodobnejší je návrat späť do rodiny - ten volia v menšej miere deti, ktorých rodičia boli trestne stíhaní, tam, kde bolo ako dôvod vyňatia stanovené podozrenie z týrania, zneužívania, alebo v prípade maloletých matiek.

HLAVNÉ ZÁVERY: 4/6

miera vlastného prorodinného správania

tí, ktorí si založili vlastné rodiny, boli v zamestnaní úspešnejší. Samostatné prorodinné správanie je po odchode zriedkavejšie, ale práve v podskupine mladých dospelých (v porovnaní s tými, ktorí odchádzajú z detských domovov ihneď v čase plnoletosti) častejšie. Asociuje sa s odchodom z detského domova vo vyššom veku, s pobytom na skupinách pre mladých dospelých, s neabsolvovaním špeciálnej školy.

mladí dospelí disponujú lepšími predpokladmi, či už v oblasti detských charakteristík, alebo prostredia detského domova.

Založenie si vlastnej rodiny môže poukazovať na nižšiu mieru dopadov vplyvu inštitucionalizácie počas pobytu a nepriamo odkazovať na vyššiu mieru sociálnych a pracovných zručností.

HLAVNÉ ZÁVERY: 5/6

pracovná skúsenosť ešte pred odchodom

Ak existovala, bola spojená s vysokou pravdepodobnosťou, udržania si práce aj v najbližších mesiacoch po odchode.

Skúsenosť s pracovným uplatnením už počas pobytu v detskom domove môže byť výsledkom kvalitnej prípravy na osamostatnenie v rámci individuálnych plánov rozvoja osobnosti dieťaťa (IPROD) a ďalších okolností, ktoré ak sú prítomné, môžu zvyšovať zamestnanosť.

HLAVNÉ ZÁVERY: 6/6

vzdelanie dieťaťa (neabsolvovať špeciálnu školu)

odkazuje aj na kvalitu prostredia v detskom domove . V tejto súvislosti je dobré upozorniť na podporné faktory v ústavnom prostredí, ktoré ak sú prítomné, môžu odstrániť bariéry v prístupe k vzdelaniu a podporiť zaradenie dieťaťa do stredného prúdu vzdelávania.

etnicita, nevyhodnotená ako rómska

Rómske deti sú zaradované do špeciálnych škôl častejšie, v porovnaní s deťmi s väčšinovej populácie sú menej často zamestnané a prácu si aj dlhšie hľadajú. Ak absolvujú špeciálne školy, sú na to so zamestnaním horšie ako rómske deti, ktoré do špeciálnych škôl preradené neboli.

DISKUSIA A OBMEDZENIA:

Kvantitatívny zámer - interpretácia je obmedzená na objektívne ukazovatele, bez hĺbkového poznania faktorov optikou samotných mladých ľudí.

Krátky časový horizont zisťovanej zamestnanosti –nevieme odpovedať na otázku, ako sa vyvíja pracovná a bytová situácia v dlhšej časovej perspektíve.

Výber determinantov a ich zaradenie do jednotlivých oblastí – napr. je absolvovanie špeciálnej školy charakteristikou prostredia detského domova alebo dieťaťa? Ich presun ovplyvňuje vysvetlený rozptyl.

Pravdepodobne lepšie výsledky pracovného uplatnenia v dôsledku **výberu vzorky** (tí na ktorých mali detské domovy kontakt)